Careful Investing

חמץ שעבר עליו הפסח

Yoni always dreamed of owning a restaurant, and after Pesach, his dream finally came true. It was right after Pesach, and Yoni was getting right into things. One of the big orders for the new restaurant was a huge shipment of beer. He found the right company and made the purchase.

When the truck rolled in and unloaded the shipment, he gave Yoni the receipt. He noticed the names of the two owners of the beer company were Joe McGavin, and Steve Hirschman. Right away, Yoni assumed Steve Hirschman was Jewish, researched, and found out he indeed was a Jew.

One problem though – Mr. Hirschman was irreligious and did not know the laws of owning chometz on Pesach! **It was obvious that Mr. Hirschman did not sell his ownership of the beer for Pesach (which would make the beer forbidden for use at all).** Yoni did a little more research, and found out that Mr. Hirschman owned 30% of the company, while the majority was owned by Mr. McGavin. Yoni called his Rabbi to find out if he could keep the beer or not.

Questions to Consider

- What is the problem with using chometz after Pesach that was in the possession of a Jew on Pesach?
- What is the criteria for possession of chometz to disqualify its use after Pesach?
- Why is something that is permissible the whole year all of the sudden forbidden to an extremely high degree for 7/8 days?

Sources

[1] Gemara Pesachim 28a

[2] Rashi, ibid.

[3] Shulchan Aruch: Hilchos Pesach 448:1

[4] Mishna Brurah 3, ibid.

[5] Shaar HaTzion, ibid.

[6] Shulchan Aruch: Hilchos Pesach 447:11

[7] Mishna Brurah 102, ibid.

[8] Chashukei Chemes on Pesachim 28a

[9] Nefesh Shimshon on Pesach (by Rav Pincus)

חמץ ישנו בב"ל תותירו. לא יראה ולא ימצא: אשם תלוי. בא על ספק כרת כגון חלב ושומן לפניו וגמ' בחלב מהן ומיהו יודע ליזיד מהן לכל. ואם אחטנו ואירע בו פסול או טומר פליגי ר' יהודה ורבנן בשלהי פרק במה תמורה[ב] לר' יהודה בקטורה לרבנן בשריפה: חטאת העוף הבא על הספק. כגון הפילה ספק ולד ספק אין ולד ולא אימה תוכלת בקדשים שמא ולד הוא עד שתביא כפרתה העולה באה על תנאי אם ילדתי הרי היא לחובתי ואם לאו הרי היא נדבה ומצאת העוף מציאתו על הספק ואין כאן משום תוץ בעזרה דמקריבי נפיק במסכת זו בפרק מי שחמר (דף כט.) ומקומה בהילה שמא תולין היא ומליקתה פיזה נפילה ופליגי בה רבי יהודה ורבנן בפרק בתמורה[ב] תטאת העוף הבא על הספק תשלך רבי יהודה תומר יטילנה לאמה: ואתה אומר בקבורה. אחסם תלוי קאי דקאמר ר' יהודה יקבר ואע"ג שהומר ממנו אסור בהילה ובשחיטה ועוסק בכרת בעל תותירו: בשא דחטא נגרא. כף של מחק שחומן בחוט של לחת לשוט ותת תכו בחרלל. ליטנא אחרינא ישרוף הומר"י בלע"ז כמו שורפה היא בעי (דף כט:): מדנא. נגר עושה קל לשום בו רגלי לחמיה כמו ואחם בחל רגלי (ישע' יג): מדוכל ידיה משתלים. מהכמת ידו וממלאכתו משתלם שכהו בשמגלת נגר: גידה. עושה חליס: או דילמא. לרוח הוא לבעי פירוש שמא יזקקנו שלם ויחללנו[ו] אחר ואחללנו אבל ליס מטיל בעיניה בחמיס ועיסוק מלוי. לשון אחיקה שיך בחחכת ולשון פירוש שיך בפת: ים המלח. [הנקרא מי"ל בגמ"י][ח] אין ספיגה עוברת בו: בעי שידור. שאם תפגע בו ספיגה ותבטלנו ולאו לחעמיחו: לא ממשה. אין החיס ממקום לחוח: תניא כוותיה דר"ג. לחמן בעי פירוש: תניא כוותיה דרב יוסף. דע"ז בעי אחיקה: בחוטי. שהממלנו בעי פירוש לנוחר פיזור שלא ימגע בשק ויזקק אלא יפזרם על פני החיס שלא יוכל לחם לנלקטן מעל פני החיס. **מתני' משום שנאמר לא יראה לך. בגמרא[ז] מפרש לה משום קנסא דעבר עליה מעשה בל ילחם: גמ'** בין לפני זמנו. מעשה שעות עד שאחשך: (ו) לאחר זמנו. מעשה בהפסח עובר עליו בלאו ואם אכלו אינו עונש כרת. ולקמן[ט] מפרש בלאו: תוך זמנו. בעוד ומעשה

חזר רבי יהודה ודנו דין אחר נותר ישנו בבל תותירו וחמץ[ו] בבל תותירו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה אמרו לו אשם תלוי וחטאת העוף הבא על הספק לדבריך יוכיחו שהן בבל תותירו שאנו אומרים בשריפה ואתה אומר בקבורה שתק ר' יהודה אמר רב יוסף היינו דאמרי אינשי כפא דחטא נגרא בגווה נשרוף חרדלא (אמר אביי[ב]) סדנא בסדני יתיב מדוייל ידיה משתלים רבא אמר גירא בגירי[ג] מקטיל מדוייל ידיה משתלים: וחכ"א[א] מפרר וזורה וכו': איבעיא להו היכי קאמר מפרר וזורה לרוח ומפרר ומטיל לים או דילמא מפרר וזורה לרוח אבל מטיל לים בעיניה[ד] ותנן נמי גבי ע"ז כי האי גוונא ר' יוסי אומר[ה] שוחק וזורה לרוח או מטיל לים ואיבעיא להו היכי קאמר שוחק וזורה לרוח ושוחק ומטיל לים או דילמא שוחק וזורה לרוח אבל מטיל לים בעיניה אמר רבה מסתברא ע"ז דלים המלח קא אזלא לא בעי שחיקה חמץ דלשאר נהרות קאזיל בעי פירור א"ל רב יוסף[ו] אדרבה איפכא מסתברא ע"ז דלא ממיסה בעי שחיקה חמץ דממיס לא בעי פירור תניא כוותיה דרבה תניא כוותיה דרב יוסף תניא כוותיה דרבה היה מהלך במדבר מפרר וזורה לרוח היה מהלך בספינה מפרר ומטיל לים תניא כוותיה דרב יוסף היה מהלך במדבר שוחק וזורה לרוח היה מהלך בספינה שוחק ומטיל לים שחיקה קשיא לרבה פירור קשיא לרב יוסף שחיקה לרבה לא קשיא הא לשאר נהרות פירור לרב יוסף לא קשיא הא בחיטי הא בנהמא: **מתני' חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל[ה] אסור בהנאה שנאמר[ו] לא יראה לך שאור[ז]: גמ'** מני מתניתין לא רבי יהודה ולא רבי שמעון ולא רבי יוסי הגלילי מאי היא דתניא חמץ[ח] בין לפני זמנו בין לאחר זמנו עובר עליו בלאו תוך זמנו עובר עליו בלאו וכרת דברי רבי יהודה

חזר ר' יהודה ודנו דין אחר. הא דקתי ליה הסתם דין אחר טפי מהני לעיל קומר ריב"ל משום דהסתם אין נריך לאיסור אחילה והנאה ועוסק כרת אלא בכל דבל תותירו מליטו לאוהיה מלוה ולך לעיל קומר ריב"ל משום דהסתם אין נריך לאיסור אחילה והנאה ועוסק כרת אלא בכל דבל תותירו מליטו לאוהיה מלוה ולך **וחמץ** הרי הוא בב"ל תותירו. מימה לר"י היכי עביד לעיל קל ומומר מעותר אחיטו בגל ילחה ובל ימלא והא מציא הכא בל תותירו כמו בל ילחה ומומר ר"י דמכל מקום נרחה לעביד אפיל קל ומומר למומר אחיטו בגל ילחה לעביד אפיל קל ומומר למומר אחיטו ובמ עובר בבל תעשה ולא ילחה:

אמרו[ו] אשם תלוי יביא. תימה לרבנן[ס] לרבי[ס] לרבנן דאמרו אחם בשריפה אחאי לא ילפינן מעון מעותר אחוא בשריפה ומומר ר"י דמגמרא[ו] הטומר בשריפה ולא בל אילטין אחם בשריפה ואחאי אומרים בשריפה ואתה אומר בקבורה דתנן בסוף חמודה אשם חלוי ישרף [ר"י אומר יקבר] חטאת העוף הבא על הספק ישרף ר' יהודה אומר יטילנה לאמה ותניא כיצד אמר רבי יהודה יטילנה לאמה מנחתה אבר אבר ומטליכה לפני אמה ומחגלגלת ויורדת לנחל קדרון: **ת"ר** אשם חלוי וחטאת [העוף] הבאה על הספק וחולין שנשחטו בעזרה ר' יהודה אומר יקברו ר' שמעון אומר ישרפו. **שתק ר' יהודה** ירושלמי אשם חלוי בשיטתך יוכיח שאטור באכילה ובהנאה ותיובתך עליו ויש בו זמן ואתה אומר בקבורה ולא בשרפה. פירושו אשם חלוי שנודע לו אחר שחיטה וחטאת העוף הבאה על הספק שנודע לו אחר מליקתה דתנן בכריתות פ' [המביא אשם (ר' כה)] חטאת העוף הבאה על הספק אם משנמלקה נודע לו הרי זו תקבר. שתק ר' יהודה **היינו דאמרי אינשי כפא דחט נגרא כו'** פירוש כמו משל אומרין בני אדם הכף שחטטו בני אדם ותקקו כי חטט ותקק אחד הוא כגון החוטט בגריש לעשות לו סוכה בחוכו שורפין חרדל שלו כלומר שאלו לא מצא הכף שתקקו לא היו שורפין החרדל שלו וכן היה ר' יהודה אומר אילולי לא השיבוהו מדבריו לא היו משתקין אותו. **פי' סדנא** כמו היה יושב בספינה או באסדא והם בבלים שנותנין ברגלי הכלואים בבית הכלא. **גירא** האומן העושה החציים: **וחכמים אומרים מפרר וזורה לרוח או מטיל לים.** ותנן נמי גבי ע"ז כי האי גוונא ר' יוסי אומר שוחק [ואיבעיא להו היכי קאמר מפרר ושוחק

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) עמטה זכה דף מג. ג) [עיינוכן דף מד:]. ג) [דף לד.]. ד) דף כט., ה) עמוד ב, ו) [לעיל כד.]. ז) פ' צו פרשתא ט ה"ח, ח) ער' תוס' ע"ז יב: ד"ה אלא ולעיל כו. ד"ה שאני, ט) כז., י) שמות לב כ, כ) עיין תוס' בכורות נג. ד"ה נעות, ל) ע"ז מב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בין לפני וכו' שמשלך בין לתמר זמנו כלע"ל והל"ע: (ב) תוס' ד"ה ע"ז וכו' למחוס וחכי אמרינן התם:

תורה אור השלם

א) מָצוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ: [שמות יג, ז]

הגהות וציונים

א) בכ"י נוסף ישנו (כמו בדפ"ו): ב) [צ"ל אביי אמר] (גליון): ג) [צ"ל גירא בגירי] (דפו"י): ד) בגמ' משום שנאמר וכ"ה בשינוי נוסחאות במשניות כ"י ובדפ"ו ורע"ב, ועיין גיטין כו ע"א סוף העמוד: ה) בר"ף וברא"ש הגי' חמץ וכ"ה בקצת כת"י ועיין בפ"י: ו) נדצ"ל שאם יזקנו שלם שמא ימצאנו: ז) מהדפ"ל (גליון): ח) נדצ"ל ראיה מואבות אותו מחון וגו' ואש"לך עפרו אל הנחל (דברים ט כא, ראה כהן): ט) נדצ"ל שוחק:

ליקוטי רש"י

מדנא בסדני יתיב. עץ גדול שמחמין בו רגלי המסורים ובל' יוני אסמרי"ק [איוב יג, כה]. וזורה לרוח. המלא בעודת כוכבים של מחכת [ע"ז מב.]. שלא יכול הא ישלחל ליהנות ממנה [שם מג:].

לעזי רש"י

חומי"ר. פירוש לגמוע (ב"מ כה, ב"ק כה, ב"ב קף לו ע"ב ד"ה ת"ל) חמ; ב"מ ע"ז קף טו ע"ב ד"ה שופר; ירושלמי פ"ו פ"ב ה"ו), למשון מנסמס (ב"מ כימחות קף כג ע"ב ד"ה משרף). לשמוד (ערוך ערך שרף ה'). בי"ר בבואי"ה. פירוש יס המלח, יס המלך (עיין גרחשית יד, י).

רבינו חננאל

חזר ר' יהודה ודנו דין אחר נותר הרי הוא בבל תותירו וחמץ הרי הוא בבל תותירו מה נותר טען שריפה אף חמץ טען שריפה. אמרו לו חטאת העוף הבאה על הספק ואשם תלוי לדבריך יוכיחו שהן בבל תותירו כדכתיב (ויקרא ז טו) לא ינית ממנו עד בקר. **ואנו אומרים בשריפה ואתה אומר בקבורה** דתנן בסוף תמורה אשם תלוי ישרף [ר"י אומר יקבר] חטאת העוף הבא על הספק ישרף ר' יהודה אומר יטילנה לאמה ותניא כיצד אמר רבי יהודה יטילנה לאמה מנחתה אבר אבר ומטליכה לפני אמה ומתגלגלת ויורדת לנחל קדרון: **ת"ר** אשם חלוי וחטאת [העוף] הבאה על הספק וחולין שנשחטו בעזרה ר' יהודה אומר יקברו ר' שמעון אומר ישרפו. **שתק ר' יהודה** ירושלמי אשם חלוי בשיטתך יוכיח שאטור באכילה ובהנאה ותיובתך עליו ויש בו זמן ואתה אומר בקבורה ולא בשרפה. פירושו אשם חלוי שנודע לו אחר שחיטה וחטאת העוף הבאה על הספק שנודע לו אחר מליקתה דתנן בכריתות פ' [המביא אשם (ר' כה)] חטאת העוף הבאה על הספק אם משנמלקה נודע לו הרי זו תקבר. שתק ר' יהודה **היינו דאמרי אינשי כפא דחט נגרא כו'** פירוש כמו משל אומרין בני אדם הכף שחטטו בני אדם ותקקו כי חטט ותקק אחד הוא כגון החוטט בגריש לעשות לו סוכה בחוכו שורפין חרדל שלו וכן היה ר' יהודה אומר אילולי לא השיבוהו מדבריו לא היו משתקין אותו. **פי' סדנא** כמו היה יושב בספינה או באסדא והם בבלים שנותנין ברגלי הכלואים בבית הכלא. **גירא** האומן העושה החציים: **וחכמים אומרים מפרר וזורה לרוח או מטיל לים.** ותנן נמי גבי ע"ז כי האי גוונא ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח ומטיל לים. [ואיבעיא להו היכי קאמר מפרר ושוחק

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ג מהלכות ממן ומלכה ה"ו סמג עשין לט טוש"ע או"ח סימן תמה סעיף ג:
נט ב מיי' פ"ח מהלכות ע"ז ה"ב טוש"ע יו"ד סי' קמו סעיף יד:
ס ג מיי' שם הל' ו ופ"ג מהל' ממן ומלכה יא סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תמה סעיף ג:
סא ד מיי' פ"ד מהלכות ממן ומלכה ג טוש"ע או"ח סי' תמה סעיף ג:
סב ה מיי' פ"ח מהל' ממן הל' ד סמג לאוין טו טוש"ע יו"ד סעיף ג:
סג ו מיי' שם הלכה ח:

Gemara Pesachim 28a [1]

If chometz is owned by a gentile during Pesach, one is permitted to derive benefit from it [once Pesach is over]. However, if it was owned by a Jew, it is forbidden to derive benefit from it. This is based on the verse, *"You should not view for yourselves any leaven [for the seven days of Pesach]."* (Shemos 13:7)

Rashi, ibid. [2]

[Although the Mishna seems to link this prohibition with a Torah verse,] the Gemara will explain that this prohibition is actually due to a *kenas* [a Rabbinic form of punishment] which was instituted since this chometz was used to violate the prohibition of *Bal Yira'eh* [i.e. "Chometz should not be seen in your possession"].

הלכות פסח סימן תמח

תמח דין חמץ שעבר עליו הפסח, ובו ז׳ סעיפים:

א (א) [*א]חמץ (ב) של (פ) [פ] אינו־יהודי שעבר עליו הפסח מותר אפילו באכילה: **ב** באם (ג) [ב] אינו־יהודי מביא לישראל (ג) דורון חמץ (ג) *)ביום (ד) אחרון של פסח, (ד) לא (ה) יקבלנו הישראל, וגם (ה) לא יהא ניכר מתוך מעשיו שחפץ בו, (ו) וטוב (ו) שיאמר שאינו

א משנה פסחים כ״ח ב טור בשם אביו הרא״ש בפרק כ דפסחים *) (הוא הדין אפילו ביום־טוב

ראשון, והא דנקט ביום אחרון, לרבותא נקט, דאפילו ביום אחרון שהוא מדרבנן לא יקבלנו מידו, כן כתב הטור וכן הביא הבית־יוסף בשם הרשב״א)

באר היטב

(פ) אינו־יהודי. נ״ל דמי שיש לו שותפות עם האינו־יהודי בחמץ ועבר עליו פסח, אף דחציה שהוא של ישראל נאסר בהנאה, מ״מ כשחולק אחר פסח עם הא״י, חלקו של א״י [הואיל ואחר פסח אינו אלא מדרבנן אמרינן יש ברירה] מותר בהנאה, ובאכילה צ״ע, ח״י, ע״ש. גר שמת והניח חמץ ועבר עליו פסח, כל הקודם אחר פסח וזכה בה [דכשמת נעשה הפקר ואין מי שזכה בו לעבור עליו] מותרת לו, ח״י, ע״ש: (ב) אינו־יהודי. כתב בה״י בי״ד סימן קלב: נשאלתי על ישראל א׳ שהיה לו קודם פסח ברחיים של אינו־יהודי דגן לטחון ונתעכב הדגן ברחיים עד חוה״מ של פסח, וכאשר הגיע יום ז׳ של פסח הלך הא״י וטחן הדגן של ישראל ועשה מן הקמח לחם ואפה את הפת והביא את הפת לישראל תיכף אחר הפסח, והשבתי שמותר ליקח הדמים בעד הפת ההוא מן הא״י והא״י ההוא יאכלנו או ימכרנו לא״י, ע״ש, וכן הסכים הח״י וכתב דבסימן תמט כתבתי דספק חמץ שעבר עליו פסח יש להתיר אף באכילה, וא״כ ה״ה הכא דהוי ספק עכ״פ שמא החליף האינו־יהודי. ולטעם זה אפשר ג״כ להקל אם גזל אינו־יהודי חמץ־ישראל ועבר עליו פסח, וצ״ע. ובתשובת חינוך־בית־יהודה סימן יא הביא ג״כ מעשה כיוצא בזה שטחן בעל הרחיים התבואה של ישראל בפסח ואחר הפסח הביא הקמח ואמר שלתת הדגן קודם הטחינה, ומסיק שם דמותר אפילו באכילה מטעם דקי״ל חמץ שעבר עליו הפסח אינו אלא מדרבנן אפילו כשהוא ודאי חמץ אבל כשהוא ספק חמץ קי״ל ספיקא דרבנן לקולא, וכאן יש ס״ס המתהפך: חדא שמא לא לתתו, ואם תמצי לומר דלתתו עדיין יש ספק אם לתתו כ״כ עד שנתחמץ, ואם תמצי לומר שנתחמץ יש ספק שמא לתתו וטחנו אחר הפסח, ע״ש. ועח״י. אם לתתו אינם־יהודים המשרתים בטחנן של ישראל ביום־טוב אחרון של פסח כדי שיהיו מוכנים במוצאי יום־טוב לטחון, מותר לערבם עם החיטים אחרים ולטחון הכל ומוכרו לישראל, מהריק״ש בשם הרדב״ז, ועיין בפר״ח: (ג) דורון. אם אינו־יהודי נתן או מכר לישראל חטים וקיבלם הישראל ממנו ואחר פסח נודע לו שהיה בתוכו חמץ, החמץ מותר לאחר הפסח כדין חמצו של אינו־יהודי, וצ״ע, ח״י: (ד) אחרון. לרבותא נקט יו״ט אחרון [דבשאר ימים עובר עליו מדאורייתא], ואם הוא ביו״ט אחרון אז א״צ לא כפיית כלי ולא מחיצת עשרה, כי לא חששו שמא יבוא לאכול ממנו בזמן מועט, אבל אם הוא תוך פסח צריך כפיית כלי או מחיצת עשרה כמש״ל סימן תמ. ונראה דה״ה אם שכח אינו־יהודי חמצו אצל ישראל ג״כ דינו כמו בדורון דהכא, ח״י: (ה) יקבלנו. ואם עבר וקיבלה אסור אף בהנאה אחר פסח, אע״ג דיו״ט אחרון דרבנן ומדאורייתא לא קעבר תו אב״י וב״י אפ״ה כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ושלא לזלזל ביו״ט שני, וצ״ע, ח״י: (ו) שיאמר. ואז אפילו הניחה הא״י בבית ישראל ביו״ט ראשון שרי; ומ״מ אם לא אמר הכי שרי מדינא אפילו היה בחצרו המשתמרת אינו קונה לו בעל־כרחו, דאיסורא לא ניחא ליה דליקני [ואי גלי דעתיה דניחא ליה שייך ביה זכיה, עיין תמ״ו ס״ג]; ונ״ל דכל זה בדורון וכה״ג שאין באחריות ישראל, אבל אם האינו־יהודי מביא לבית ישראל למכור או להפקידו אצלו אז צריך הישראל לומר בפירוש שאינו רוצה לקבלו כדי שלא יתחייב באחריותו, דהא אפילו אם אינו חייב

שערי תשובה

[פ] א״י. עבה״ט. ומ״ש בשם הח״י בישראל וא״י שותפים, עיין בתשובת שאגת־אריה סימן פט וסימן צ שכתב: ואם חלקו אחר הפסח אע״פ שלא מכר לא״י קודם הפסח מ״מ גם חלק הישראל מותר, ועיין בשו״ת בית־אפרים סימן מו מ״ש בענין זה. ועיין בשאגת־אריה סימן צא בשני ישראלים שותפים והאחד מכר חמצו לא״י קודם פסח בכל מקום שהוא (לא״י) והשני לא מכר וחלקו אחר הפסח, חלקו של זה שמכר מותר ושל זה שלא מכר אסור, ע״ש: [ב] א״י. עבה״ט. ועיין בשו״ת בית־אפרים סימן לד באחד שהיה לו מאל״ן מונח בווי״ן־הוי״ז של א״י לעשות י״ש והא״י אמר לו שיעשה ממנו י״ש בפסח, ובע״פ מכר המאל״ן כדינו, והווי״ן־הי״ז הטיל המאל״ן לתוך המים רותחים לעשות ממנו י״ש, ויש מפקפקים לומר שלפי שלא הודיע להקונה שהווי״ן־הי״ז יטיל התבואה לתוך המים הו״ל מקח טעות, והעליתי שאין לבטל המקח בשביל זה. וע״ש העתק מכת״י הגאון בעל פ״י ז״ל שדעתו לומר דמאל״ן הוי חמץ נוקשה, ושם מבואר שהכל לפי הענין, אם הוא מקולקל הרבה עד שנפסל מאכילת אדם כדרך שנתבאר סימן תמב הוה נוקשה ולכן יש להתיר בענין זה,

משנה ברורה

א (א) **חמץ וכו׳.** היינו (פ) אם הוא בצק, או אפילו פת, במקום שנוהגין היתר בפת של עכו״ם: (ב) **של א״י.**

ביאור הלכה

* חמץ של עכו״ם. ואם היה באחריות ישראל, נתבאר דינו בסימן

וה״ה של הפקר, דכיון שלא נעשה איסור בשהייתו, לא הטילו חכמים איסור על אכילתו. ועל־כן (ג) גר שמת קודם פסח והניח חמץ, כל הקודם וזוכה בו אחר פסח מותר לו החמץ אף באכילה. **(ג) ישראל שיש לו שותפות עם הנכרי בחמץ ועבר עליו הפסח, וחלק עצמו עם הנכרי אחר הפסח, חלקו של הנכרי אחר פסח מותר בהנאה, דבדרבנן אמרינן יש ברירה והוברר הדבר למפרע שהוא של עכו״ם. ועיין במקור־חיים דמצדד, דוקא כשהחמץ עמד בבית נכרי (ואם עמד בבית ישראל, תליא בפלוגתא, עיין שם), ואפשר דבזה אפילו באכילה מותר, עיין שם,** (ד) **וחלקו של ישראל אסור בהנאה.** (ה) והוא הדין שני ישראלים שיש להם שותפות ומכר אחד מהן חלקו לעכו״ם, מותר החלק שנפל לאותו ישראל שמכר חלקו, וחלק של ישראל אסור: **ב** (ג) **ביום אחרון.** אף שהוא דרבנן, וכל־שכן בפסח גופיה: (ד) **לא יקבלנו הישראל.** משום בל יראה, ואם קבלו (ו) אסור בהנאה לאחר פסח, משום דהוי חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח: (ה) **לא יהא ניכר וכו׳.** דאם יהא ניכר שחפץ בו, כגון שאומר לו ׳הנח במקום צנוע פלוני (ז) בחצרי׳, חצרו קונה לו, אבל אם אינו ניכר, אף שעכו״ם משאירו להדורון בתוך ביתו שרי, דמסתמא איסורא לא ניחא ליה וחצרו אינו קונה לו בעל־כרחו, ועל־כן אפילו אם היה זה ביום־טוב ראשון נמי שרי: (ו) **וטוב שיאמר שאינו רוצה וכו׳.** היינו, אף דמצד הדין אפילו בסתמא נמי שרי, מכל מקום לרווחא דמילתא יאמר בפירוש שאינו רוצה וכו׳, ובאופן זה (מ) אפילו אם מראה לו מקום להניחו שרי; (ט) וצריך ליזהר לכפות עליו כלי עד הערב אם הוא שבת או יום־טוב, אפילו יום־טוב האחרון, אלא־אם־כן הביאו ביום־טוב האחרון סמוך לחשיכה, שבשעה מועטת אין לחוש שמא ישכח ויאכלנו, ואם הוא חול־המועד צריך לעשות לפניו מחיצה גבוה עשרה טפחים, כמו שנתבאר לעיל סימן תמ:

שער הציון

(פ) ירושלמי: (כ) חוק־יעקב: (ג) חוק־יעקב ומקור־חיים והגר״ז ומגן־האלף, דלא כשאגת־אריה סימן פט **ואם היה רובו של עכו״ם, יש מצדדים דבטל ברובא, עיין בחמד־משה, וגם זה אינו ברור, עיין סוף סימן תמז מה שכתבנו שם** (ה) שאגת־אריה, והובא בשערי־תשובה ובמקור־חיים: (ו) מגן־אברהם וש״א, אף דיום־טוב אחרון הוא דרבנן, לא פלוג רבנן בין שביעי לשמיני בכל מילי [אחרונים]: (ז) אבל אם אמר לו שיניחנו בבית עכו״ם עד למחר שרי, דאף־על־פי שגילה דעתו שחפץ בו, לית לן בה, דהא לא קבלה בידו לזכותו ולא השאירו בחצרו [כן מוכח בהגהות מיימוני, ומביאו בית־יוסף]: (מ) פשוט: (ט) אחרונים:

Shulchan Aruch: Hilchos Pesach 448:1 [3]

Chometz which was in a gentile's possession over the course of Pesach may even be consumed by a Jew [once Pesach is over].

Mishna Brurah 3, ibid. [4]

If chometz was owned jointly by a Jew and gentile over Pesach, and then divided up between them after Pesach ends, one can eat the chometz that now belongs to the gentile, whereas one may not even derive benefit from the portion of the Jew. Why? Because by rabbinic prohibitions we invoke the principle of *b'reira* [retroactive association] to say that the chometz the Jew takes as his portion was really his all along, even before the chometz was divided between them, and similarly the chometz owned by the gentile was really the gentile's all along.

The Mekor Chaim adds that we will only permit the gentile's portion in this case if the chometz was located in a gentile's home over Pesach, but not if it was in a Jews'.

Shaar HaTzion, ibid. [5]

However, if the majority [*rov*] of the chometz belonged to a gentile, there are those who say the minority is *batel* [nullified] in the majority, and the entire mixture is thus permitted.... However, it is not so clear that this is really the case....

הלכות פסח סימן תמז

6 ← לפגם (מ) [מ] (ק) אסור (ת"ה סימן קצח): **יא** (קא) ***בין חמץ (מז) (קב) שנתערב קודם פסח ועבר עליו הפסח, (קג) בין שנתערב (מג) בפסח [ד]ועבר עליו כל הפסח, בין שעבר הפסח על החמץ (קד) ונתערב לאחר הפסח, (קה) בטל (מג) [מג] בששים**

ע טור בשם רבינו יונה ורבינו תם ורש"י ורא"ש וחזב הפוסקים
פ מימרא דרבא שם ושם בגמרא ל'

באר היטב

א"ז, דחתיכה שנאסר במשהו בטיל חד בתרי אפילו תוך הפסח, ע"ש, וצ"ע, ח"י: (מ) **אסור.** וכתב ע"ת ומ"א: והיכא דאיכא שלשתן יחדיו, ריח ונטל"פ ומשהו, יש להקל. ואי נפסד כ"כ עד שיהא כעפרא, אין בה איסור כלל, ב"י. ועי' ח"י: (מז) **שנתערב.** הכלל בזה, דהתערובות שהוא בענין שאין בו איסור דאורייתא דהיינו בענין שלא היה עובר בבל יראה ובבל ימצא כמש"ל ר"ס תמ"ב, אעפ"י שיש בו איסור דרבנן בתוך הפסח מ"מ מותר לערבו קודם פסח כדי להשהותו ולא מקרי מבטל איסור לכתחלה כמש"ל ס"ק יג [ומה"ט קרי לחמץ דבר שיש לו מתירין], משא"כ בעירבו במזיד לאחר פסח וכ"ש תוך הפסח דהוי כמבטל איסור לכתחלה דאסור אפילו באיסור דרבנן כמבואר בי"ד סימן צט: (מג) **בפסח.** פי' שנתערב בשוגג בפסח בס' ועבר ושהה אפילו במזיד שרי דהא לא עבר מן התורה בב"י, ומותר לאחר פסח בזה אפילו

משנה ברורה

גם־כן נותן טעם לפגם ממשהו, (קמ) יש להקל: (ק) **אסור.** ומכל מקום לענין הנאה, למכור לעכו"ם, (קמא) יש להקל בזה, שהוא גם משהו. ועיין בפרי־מגדים אות יא שמצדד דביום־טוב האחרון יש להקל אם מחדמי שתיהן יחדיו אפילו באכילה: **יא** (קא) **בין חמץ וכו'.** הכלל בזה, דחמץ שעבר עליו בבל יראה מן התורה ושהה אותו אף אחר הפסח, אסור באכילה ובהנאה; ואפילו אם לא שהה אותו בעין רק על־ידי תערובות, כגון שנתערב בפסח או אפילו קודם פסח בשיעור מועט שאין מתבטל ועדיין יש חיוב לבערו מן התורה, אסור אותו התערובות לאחר הפסח באכילה ובהנאה. אבל אם נתערב בשיעור שהוא מתבטל מדאורייתא, אף דמדרבנן אסור להשהותו, אם עבר ושהה מותר בדיעבד אף באכילה. עוד מבואר בסעיף זה, דאפילו אם שהה חמץ בעין ועבר עליו הפסח דאסור באכילה ובהנאה, זהו דוקא כמו שהוא בעין, אבל אם נתערב אחר הפסח בדברים אחרים, מותר באכילה.

7 ← ושיעור התערובות בזה יבואר לקמיה: **(קב) שנתערב קודם פסח וכו', בטל בששים.** פירוש, (קמג) אם נתערב קודם פסח בששים, מותר לאחר הפסח (קמג) [היינו אף לדעת היש־חולקים לעיל בסעיף ד דסבירא להו דבפסח אסור משום דחוזר וניעור, מכל מקום אם נתעכב עד לאחר הפסח מותר לכולי עלמא אף באכילה], ואם נתערב בפחות מששים ועבר עליו הפסח, אסור. (קמד) וקאזיל המחבר לשיטתו שסתם לעיל בריש סימן תמב דעובר על תערובות חמץ (קמה) כזית בבל יראה אף שאין בו כזית בכדי אכילת פרס, כל שאין בו ששים לבטלו; וזהו דוקא במין בשאינו מינו, אבל מין במינו דמן התורה ברובא בטל, אפילו אם נתערב חד בתרי ועבר עליו הפסח (קמו) מותר באכילה [מ"א]. ודעת האליה רבה בסוף הסימן דבאכילה אסור, אבל בהנאה לכולי עלמא שרי. כתבו האחרונים, דאסור לערב חמץ לכתחלה קודם הפסח בששים (קמז) כדי לאכלו בפסח, (קמח) אבל מותר לערב בששים (קמט) כדי לשהותו עד אחר פסח: (קג) **בין שנתערב בפסח.** פירוש, שנתערב (קנ) בשוגג בפסח בששים (קנא) ועבר ושהה, אפילו במזיד שרי, (קנב) דהא לא עבר מן התורה בבל יראה, ומותר לאחר פסח אפילו באכילה, אבל אם עירב במזיד, דינו כמבטל איסור

שערי תשובה

שנתנוהו כבר בתוך יי"ש לזקקו כנהוג ופג טעמו ושוב עירבו בעני"ס אחר אשר לא הופג טעמו כדי למכרו יחד לרמות הלוקחים, ונתערב מעני"ס הזה בתוך משקה לאקרי"ץ שבישלו בביתו בע"פ לצורך הפסח, יש להתיר לפי שכבר נתבטל העני"ס יבש ביבש קודם הפסח כדוב, דכיון שעירב כדי לרמות, בודאי היה רוב מן ההיתר, וכיון שנתבשל בע"פ שרי מאחר דכבר נתבטל ביבש, ואפילו להרשב"א ביו"ד סימן קט מותר די"ל שלא נתערב מן האיסור או שהיה פחות מס', וגם דכל דפריש כו', וגם שטעם חמץ שבעני"ס בטל בס', ולא שייך לטעמא עביד כיון דאין איסורו מחמת עצמו, ובפרט ביי"ש שי"ל שאינו חמץ גמור מה"ת כמ"ש בתשובה אחרת (עיין בשו"ת בית־אפרים ששם נדפס תשובה זו של הגאון ז"ל, ע"ש): [מ] **אסור.** ועיין בפמ"א ח"ב סימן עה באחד שנתן יין בחבית ישן של יי"ש מזמן רב ובשעת שתיה הרגישו בו טעם יי"ש, וכתב כיון שביין הוא נ"ט לפגם כאשר חיך אוכל יטעם, ואף שבפליטת הכלי גרמה ליין שיעלה התיחה ע"י תסיסה זו גרם לו טעם לפגם, נראה די לאסור תוך הפסח ולהתירו אחר הפסח,

ביאור הלכה

דמותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו: * **בין חמץ וכו'.** עיין משנה ברורה שכתבתי: אם נתערב בפחות מששים וכו' לשיטתו על־ידי תערובות חמץ כזית, כן איתא לעיל בריש סימן תמב במגן־אברהם, עיין שם, דאם אין בו בסך־הכל כזית, לכולי עלמא אינו עובר בבל יראה, וכן הביא הגר"א בסימן זה. ולא העתקתי מה שהביא המגן־אברהם בשם הב"ח דאם נתערב בפחות מששים, אף דלא היה בו כזית דלא עבר בבל יראה מכל מקום לענין אכילה אסור אחר הפסח דטעם חמץ קטעים ואסור בלא פדיון, משום דהבית־מאיר מפקפק על זה, כיון דלא עבר בבל יראה על התערובות זה למה לא יהא מותר באכילה (ואין שייך אחר הפסח טעם חמץ קטעים), וכן בביאור הגר"א גם־כן מוכח בסעיף־קטן לט דהמחבר דמצריך ששים מיירי דאיכא על־כל־פנים כזית, ובסעיף־קטן מא מוכח דעל התערובות שלא עבר בבל יראה מותר באכילה ובהנאה והיינו אפילו בלא פדיון, דהמחבר לא מיירי מזה, אמנם במקור־חיים דעתו בזה כהמגן־אברהם דאף פחות מכזית אסור בלא פדיון, וטעמו, משום דהרבה פוסקים סוברים דבל יראה עובר גם על פחות מכזית, ואפשר דגם הגר"א סובר דעובר בבל יראה אף אפחות מכזית, אבל זהו דוקא כשהוא בעין ולא על־ידי תערובות, וצריך עיון למעשה:

שער הציון

(קמ) עולת־תמיד ומגן־אברהם ואליה רבה: (קמא) מגן־אברהם בסימן תנ סעיף־קטן יב, והובא בחידושי רבי עקיבא איגר ובפרי־מגדים, ויש לסמוך להקל, דבלאו הכי בתערובות משהו פסק המחבר לקמן בסימן תסז סעיף י להקל למכור לעכו"ם משום שאין נמכר ביוקר בשביל המשהו, רק שהרמ"א כתב שם דהמנהג לאסור, והיכא שהוא גם־כן לפגם בוודאי אין להחמיר בזה: (קמב) מגן־אברהם ופשוט: (קמג) מגן־אברהם וש"א: (קמד) הגר"א וש"א: (קמה) שם: (קמו) וכן משמע בחוק־יעקב ריש סימן תמב והגר"ז שם באות יג, ואף דבנוקשה הסכים בסוף הסימן דאסור באכילה, וכן פסק הגר"ז, על־כרחך דבענין תערובות כשאיסורו מדרבנן יש להקל טפי, וחולק על סברת אליה רבה שמשוה אותם להדדי: (קמז) אף דעתה קודם פסח הוא זמן היתר, מכל מקום כיון דמיחד בכוונו כדי להתירו בפסח נראה כמבטל איסור, ובדיעבד אם עירב מסתברא דמותר לאחר הפסח כיון דיש מקילין לערבו לכתחלה אפילו כדי לאכלו בפסח גופא, כמו שנתבאר בסימן תנג במשנה ברורה סעיף־קטן כ: (קמח) טור והב"ח, וכן מוכח בפרי חדש סימן תסז סעיף א, עיין שם, וכן דעת המגן־אברהם בסעיף־קטן מה לעיקר דינא, ואף שכתב אחר־כך שמכל מקום אין להקל נגד הרשב"א, אין להחמיר בזה, שכמה אחרונים הסכימו להקל, עיין הגר"ז ומקור־חיים: (קמט) פשוט דהוא באופן שאחר שנתערב מותר באכילה בפסח, אבל מין במינו ברובא, אף דמן התורה בטל, מכל מקום כיון דמדרבנן אסור לאכלו, אסור לשהותו דלמא יבוא לאכלו, ואפשר דאף יבש ביבש שנתבטל, למאן דאמר חוזר וניעור בפסח; ועיין בפרי חדש סימן תסז ולעיל בסעיף־קטן לב במשנה ברורה, וצריך עיון: (קנ) אחרונים: (קנא) דבשהייה אף דעבד גם־כן איסורא, דחמץ בפסח אפילו במשהו אסור לשהותו, מכל מקום לא עביד מעשה בידים: (קנב) אף שקודם תערובות עבר על החמץ בבל יראה, אבל אחר שנתערב כבר נתבטל:

Shulchan Aruch: Hilchos Pesach 447:11 [6]

Chometz that was in the possession of a Jew on Pesach that gets mixed in with other food—whether it got mixed in before Pesach, during Pesach, or after Pesach – forbids the entire mixture, so long as there are not sixty parts of permitted food in the mixture for every one part of forbidden chometz.

Mishna Brurah 102, ibid. [7]

That is to say, if one part chometz gets mixed with sixty or more parts of permitted food before Pesach, and then the mixture gets left around one's house over Pesach, it is permitted to be consumed once Pesach is over [This is true even according to the opinions that such a mixture would be forbidden on Pesach itself based on the concept of chozer v'neiur [something which was permitted due to bitul b'shishim (nullification in sixty parts) before Pesach can have its prohibition return once Pesach starts, as once Pesach starts no amount of chometz is batel.]

However, if there were less than sixty parts of permitted food for every one part of chometz, the mixture is prohibited....

This halacha of requiring **60** parts permitted food to permit the mixture is only true if the chometz gets mixed in with **dissimilar food** (*min b'she'eino mino.*) If it gets mixed with permitted food of the **same** sort, however, then it is permitted so long as the mixture contains a mere **majority** of permitted food. This is based on the principle that any forbidden food that gets mixed with a permitted food of the same type will be *batel b'rov* [i.e. the entire mixture will be permitted so long as the majority of the food was permitted] on a Torah level.

Chashukei Chemes on Pesachim 28a [8]

קנה מגוי לאחר הפסח כמות גדולה של בירה ונודע ששותפו יהודי

שאלה מעשה שהיה ביהודי שקנה לאחר הפסח כמות גדולה של בירה מגוי, הוא קנה את הבירה דוקא ממנו כדי להיות בטוח שעל החמץ (שבחנותו ביפו) לא עבר הפסח ברשות יהודי. לאחר שרכש את הבירה עלה חשש בלבו אולי יש לערבי שותף יהודי ואז הכל נאסר, הוא שאל זאת את המוכר, והשיב לו שאכן נכון הדבר ויש לו שותף בעשרה אחוז והוא יהודי. האם הבירה אסורה או לא?

תשובה שאלו את השאלה ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א והשיב להיתר, משום שחמץ שעבר עליו הפסח בתערובת, מותר, והרי רוב הבירה מותרת, (יעוין משנ"ב סימן תמ"ז ס"ק ק"א ובסימן תמ"ח שער הציון אות ד'). ויש לצרף לכך את שיטת האחרונים (עיין שו"ת באר יצחק או"ח סימן א ובשדי חמד מערכת חמץ ומצא סימן ט אות ב) הסוברים שאפשר למכור חמצו של ישראל לגוי מדין זכיה, שהרי זכות היא לו שלא יעבור על בל יראה ובל ימצא, וגם שחמצו לא יאסר בהנאה בתוך הפסח ולאחר הפסח. וכך נוהגים רבנים בימינו ע"כ שמעתי.

ויתכן אולי להוסיף עוד סניף להיתר שבענייננו שהם שותפים וגרים בשכונות יהודיות ביפו, ודאי ניחא ליה ליהודי לוותר על חלקו לטובת השותף הגוי, ומן הסתם כשנשתתפו הם קנו ורכשו את הבירה על דעת כך שיוכלו להרויח כמה שיותר, ואם כן הצד היותר טוב הוא שהבירה תהיה של השותף הערבי כל ימות הפסח, ואולי מעצמו נעשה החמץ שלו, כי נשתתפו מראש על הצד היותר מועיל, וכעין זה כתב ברע"א (הגהות שו"ע יו"ד סימן שכ ס"ו), עיי"ש, וצ"ע.

QUESTION: A certain Jew once purchased a large sum of beer from a certain Arab after Pesach. This Jew went out of his way to purchase the beer from a gentile, as he wanted to ensure that the beer was not chometz that had been owned by a Jew during Pesach. After performing the sale, the Jew discovered that the Arab actually had an (irreligious) Jewish partner who owned 10% of the company, and hence owned a portion of the beer during Pesach. Is the beer permitted or forbidden?

ANSWER: Rav Elyashiv was asked this question, and permitted the beer on the basis that the Jews' portion was *batel b'rov* (nullified due to the presence of a permitted majority). This is comparable to how we permit any case of forbidden chometz after Pesach that got similarly mixed with permitted food.

In addition to this, it could be that the Jew never really owned his chometz over Pesach to begin with, as some *poskim* permit selling another Jews' chometz on his behalf before Pesach begins. This is because of the principle of *zachin l'adam shelo b'fanav* – one can do beneficial acts on the part of another Jew even without his knowledge or consent. As some Rabbis nowadays attempt to sell all the chometz owned by Jews across the world before Pesach begins, one can use this as a basis for leniency to say that even chometz that was ostensibly in a Jews' possession over Pesach may really not have been.

And beyond that, another reason to be lenient and permit the beer is that the Jew and gentile are living in a Jewish community, in Jaffe. Hence, they both benefit from the beer being halachically in the gentile's possession over Pesach, as that way the beer will be permitted to their Jewish customers. Hence, it could be that there was an implicit unstated agreement between them to consider all the beer as if it were owned by the gentile for the duration of the holiday, even though no formal act of transfer was performed or even stated.

For all these reasons, the beer is permitted.

Nefesh Shimshon on Pesach [9]

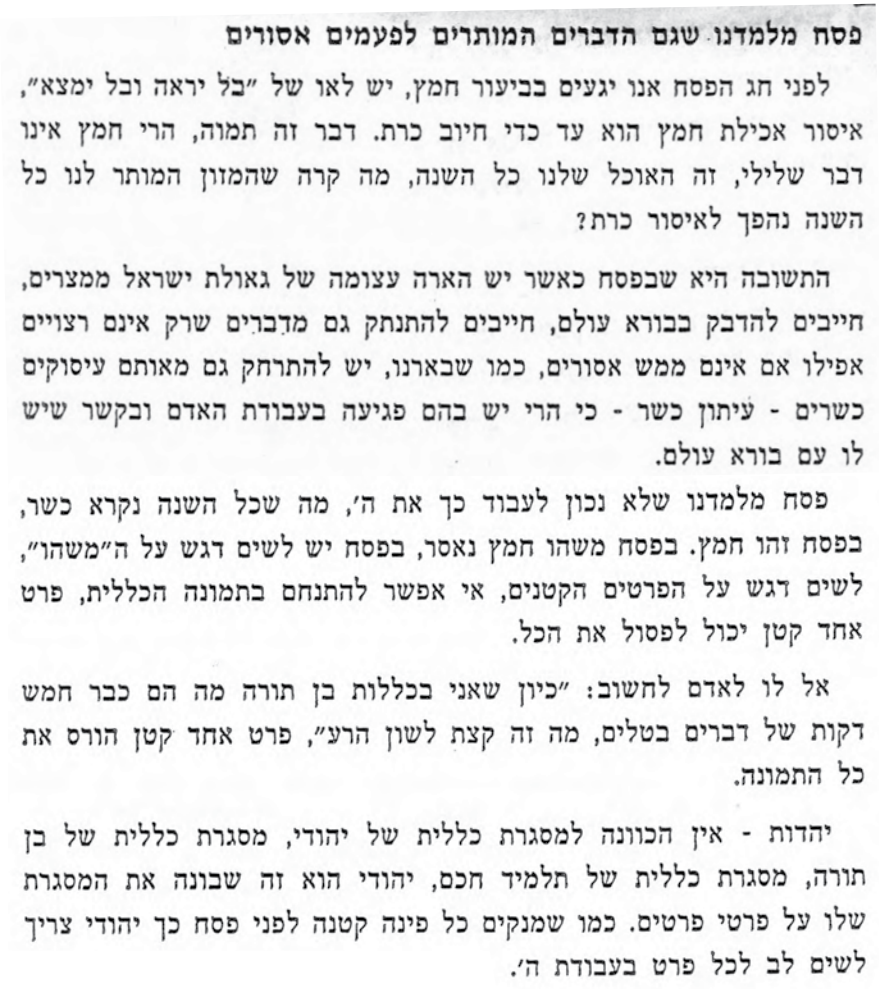

פסח מלמדנו שגם הדברים המותרים לפעמים אסורים

לפני חג הפסח אנו יגעים בביעור חמץ, יש לאו של "בל יראה ובל ימצא", איסור אכילת חמץ הוא עד כדי חיוב כרת. דבר זה תמוה, הרי חמץ אינו דבר שלילי, זה האוכל שלנו כל השנה, מה קרה שהמזון המותר לנו כל השנה נהפך לאיסור כרת?

התשובה היא שבפסח כאשר יש הארה עצומה של גאולת ישראל ממצרים, חייבים להדבק בבורא עולם, חייבים להתנתק גם מדברים שרק אינם רצויים אפילו אם אינם ממש אסורים, כמו שבארנו, יש להתרחק גם מאותם עיסוקים כשרים - עיתון כשר - כי הרי יש בהם פגיעה בעבודת האדם ובקשר שיש לו עם בורא עולם.

פסח מלמדנו שלא נכון לעבוד כך את ה', מה שכל השנה נקרא כשר, בפסח זהו חמץ. בפסח משהו חמץ נאסר, בפסח יש לשים דגש על ה"משהו", לשים דגש על הפרטים הקטנים, אי אפשר להתנחם בתמונה הכללית, פרט אחד קטן יכול לפסול את הכל.

אל לו לאדם לחשוב: "כיון שאני בכללות בן תורה מה הם כבר חמש דקות של דברים בטלים, מה זה קצת לשון הרע", פרט אחד קטן הורס את כל התמונה.

יהדות - אין הכוונה למסגרת כללית של יהודי, מסגרת כללית של בן תורה, מסגרת כללית של תלמיד חכם, יהודי הוא זה שבונה את המסגרת שלו על פרטי פרטים. כמו שמנקים כל פינה קטנה לפני פסח כך יהודי צריך לשים לב לכל פרט בעבודת ה'.

Before Pesach, we try to destroy all of our chometz. On Pesach, there is a prohibition on owning chometz. One who eats chometz on Pesach is liable to the punishment of *kareis*. This seems shocking, for we eat this very same chometz the rest of the year.... How did this totally kosher food suddenly turn into a *kareis* prohibition?

The answer is that on Pesach, as we are inspired by the story of the Jews' redemption from Egypt, we are obligated to cling to the Creator of the world. We are obligated to release ourselves even from those things that are merely not desirous in his eyes, even if they are not actually forbidden the rest of the year. It is proper to distance oneself even from permitted things at times, so long as they negatively impact one's relationship with their Creator.

Pesach reminds us that we need to focus on details. That which is kosher the rest of the year, on Pesach becomes chometz. On Pesach a bit of chometz is forbidden – on Pesach one should put his emphasis on the "small parts" and place his focus on small details. It is not enough to be satisfied with the big picture; one small detail can destroy everything.

A person should not think, "On the whole, I'm generally a ben Torah, so what's the big deal if I waste five minutes on petty matters? What's the big deal if I speak a little lashon hara?" One little detail can destroy an entire picture.

A true Jew is one who builds himself on details. Just like we search each and every corner of our homes on Pesach for chometz, so too we need to focus ourselves on each and every detail of our service of Hashem.

CONCLUSION

DISCLAIMER:
The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as *halachah l'maaseh*.
Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.